జీవితంలో మలుపు

ఆ విషయంలో ఇతరులు ఎవరు ఏమని అనుకొన్నా మాధవయ్యగారు మాత్రం 'ఇంత ప్రమాదం జరిగిందే! ఈ కుఱ్ఱవాడు ఏమైపోతాడో! అనుకొని భయపడ్డారు. ఆయన ఎంతో బాధపడ్డారు. అన్నాళ్ళూ అతని కోసమై పడినశ్రమ అంతా ఇలా యథాయథలై పోతున్నదే అని ఆయన ఎంతో మధనపడ్డారు.

అంతలో ఆయనకు ఒక ఆశ కలిగింది. అది కేవలం ఆశమాత్రమే ఆ సంగతి ఆయనకూ తెలుసు. తెలిసికూడా అతనంటే ఉన్న ఆపేక్షకొద్దీ, జాలికొద్దీ ఆయనలా ఆశ పెంచుకొన్నారు. 'అవధాని ఈ గండంగడచి బయటపడతాడు. తప్పకుండా ఈ గండం గడుస్తుంది. నా మాట దక్కుతుంది. అనుకొన్నారాయన ఒకటికి రెండుసార్లు. పరాయిపంచన కాలం గడుపుతున్నా రోగం రొష్టూ లేకుండా ఉంటూ, బుద్ధిగా మెలగుతూ. క్రమంగా పైకివస్తున్నవాడికి హఠాత్తుగా ప్రమాదం జరిగేసరికి ఆయన మనిషి నిలువునా నీరై పోయారు. ఏమిచేయడానికీ వెంటనే ఏమీ తోచలేదాయనకు.

ఆయన భార్య రంగనాయకమ్మగారికి మొదట కోపంవచ్చింది. తర్వాత భయంవేసింది. 'నా ఇంట్లో ఉండగా అతనికి ప్రమాదం సంభవించిందే. పైగా ఆపని నేనుచెప్పానే! ఏదైనా అన్యాయం జరిగితే ఆ పాపం నాకు చుట్టుకొంటుందేమో!' అని భయపడ్డదావిడ. 'లేనిపోని బెడద నా యింటికి వచ్చిపడుతోందే. దీనికి కారణం అతనేకదా' అని కోపగించుకొన్నది ఆవిడ. అతన్నీ. అతన్ని తమఇంట వదలివెళ్ళిన అతనితండ్రిని మనసులో ఎన్నో అన్నది. అంతలో జాలిపడి. చేతులు

జోడించి అతనికి అగండం గడిచేలా చేయమని భగవంతుణ్ణి ప్రార్థించింది ఆపిల్లల గన్నతల్లి,

మాధవయ్యగారు ఆవిడ పరిస్థితి చూచి, ఆవిడకు కొంచెం ధైర్యం చెప్పి, తాను నిదానంగా, జాగ్రత్తగా ఆలోచించడానికి ప్రయత్నించారు. కాని అందుకు వ్యవధిలేదని అనిపించింది వెంటనే. దాంతో ఆయన మరీ గాభరాపడ్డారు.

'జరిగిందేమో ప్రమాదకరమైన విషయం.
ఏమో ప్రాణాపాయమే సంభవించ వచ్చును.
పైగా అది జరిగికూడా కొన్నిగంటలు అయింది.
ఎలా పరిణమిస్తుందో ఏమో !

అలా అనుకొంటూ ఆయన గబగబా ఒకసారి ఇంట్లోకీ, మరోసారి అతనుండే ముందుగది గుమ్మందగ్గరకూ వెళ్ళి వచ్చారు. ఆ విషయం ముందుగా ఆయనకే తెలిసింది. అతనే స్వయంగా చెప్పాడుకూడానూ.

ఆరోజు మధ్యాహ్నం అంతా తిరిగి, ఆయన మూడుగంటలకు ఇంటికి కాఫీ తాగుదామని వచ్చి, మళ్ళీ బయటకు వెళ్ళవలసిన పనిఉండి కూడా ఓపికలేక వెళ్ళలేక, అతన్ని ఆపనిమీద పంపుదామని ఆ గదిగుమ్మం దగ్గరకువచ్చిన మాధవయ్యగారు అతను ఏదో తపన పడుతున్నట్లు ఇట్టే గ్రహించారు. ఏమిటి విషయం, ఏం జరిగిందని పదిసార్లు అడిగారు. చెబితే ఏమంటారోననీ, చెప్పక ఇంకా ఆలస్యంచేస్తే ఏం ప్రమాదం ముంచుకొని వస్తుందోననీ భయపడ్డాడు అవధాని, అలా భయపడుతూనే అతను చెప్పక తప్పిందికాదు. క్లుప్తంగా చప్పున చెప్పేశాడతను. అతను అనుకొన్నదంతా అయింది. ఆయనకు మొదట చర్రున కోపంవచ్చింది. "ఇంత అజాగ్రత్త వెధవ్వయితే ఎలారా ?" అంటూ అతనిమీద ఎగిరిపడ్డారు. "మరి ఇంత సేపూ నాకెందుకు కబురుచెయ్యలేదు ?"

అంటూ ముందు అతన్నీ ఆ తర్వాత భార్యనూ కేకలువేశారు. ఆయన క్షణకోపి. మరుక్షణంలో ఆయన మెత్తపడిపోయారు. 'అవున్లే ఎక్కడ ఉన్నానో మీకు తెలియదుగా - పోనీ ఏదైనా ఉపాయం ఆలోచించ బోయారా' అంటూ ఆదుర్దాపడ్డారు. "మీరు చెప్పేదాకా నాకూ తెలియ దండీ'' అంటూ మరింత గాభరాపడుతున్న భార్యను "ఏమే ఏంచేద్దామే. నువ్వయినా చెప్పవే'' అంటూ మళ్ళీమళ్ళీ అడిగారు ఆయన.

మాధవయ్యగారు మళ్ళీ అతని గదిలోకి వచ్చి "ఎలా ఉందిరా'' అని అడిగారు. అతను మూలుగుతూ సంజ్ఞచేసి బాధ తెలియచేశాడు. ఒక నిముషం అతనిదగ్గర కూర్చుని, రొమ్ముమీద నిమురుతూ ఆర్తినివంక ఆర్ద్రంగా, ప్రేమగా చూస్తూ "అంతబాధగా వుందేమిట్రా''అంటూ ఆదుర్దా పడ్డారు. అంతలో రాను విషయం తెలుసుకొన్న తర్వాతకూడా అన్ని నిముషాలు-దాదాపు పదిహేను నిముషాలు గడిచిపోయాయని స్ఫురణకు వచ్చింది ఆయనకు. ఆయన వెంటనే బయటకు పరుగెత్తారు.

హఠాత్తుగా ఏదో ఆశాభావం హృదయంలో మెరుపులా మెరసి, ఏదో చిన్న ఉపాయం సమయానికి తోచి, ఆయన అలా పైఉత్తరీయం అయినా వేసుకోకుండా, కాళ్ళకు చెప్పులైనా తొడుక్కోకుండా, ఉన్న పళంగా బయలుదేరి, వైద్యుని ఇంటికి పరుగుతీశారేకాని ఆయన మనసు వెనక్కులాగింది. అసలు-ఆయన మనిషిముందుకు-అతన్ని అక్కడలా విడిచిపెట్టి-వెళ్ళారేకాని మనసు అతనిదగ్గరే ఉన్నది. ఆయన అతని విషయం అంత గాభరాపడడానికి వాస్తవానికి అతను తనవైపుగానీ భార్యవైపుగానీ బంధువువేమీ కాదు. కాని ఆయన అలా చలించిపోయారు.

o o o o o

అప్పటికి అవధాని వయసు పదిహేను సంవత్సరాలు. సుమారైన ఎత్తు. కుఱ్ఱవాడు బక్కపల్చన. అతనిది గట్టిఒళ్ళు. పనికి బద్ధకించేవాడు

కాడతను. అందుకే అతని ఒళ్ళు గట్టిపడ్డది. కాలం ఎంతగడ్డుగా గడచినా అతను గత నాలుగు సంవత్సరాలలోనూ నాలుగు అంగుళాలు ఎత్తు ఎదిగాడు. మెట్టుపైమెట్టు ఎక్కుతూ ఉన్నత పాఠశాలా విద్యాధ్యయనం కొనసాగిస్తున్నాడు. మరో నాలుగేండ్లలో మరో నాలుగు అంగుళాలు ఎదక్కపోడు. కొంచెం ఒళ్ళూ రాకపోదు. అంతేకాదు గతంలో పోకడ దృష్ట్యా అవకాశాలు లభిస్తే అతను అన్ని విషయాలలోనూ పైస్థాయికి వెళ్ళగలడనే అనిపిస్తుంది ఎవరికైనా.

తలిదండ్రుల చాటునఉంటూ నిక్షేపంలా పాతికేండ్లు పైబడి, మీసాలు బారెడుపెరిగి,గడ్డం ముదిరేదాకా ఏ చదువో ఓ చదువు వెలగబెడుతూ, బస్తీలలో కాలం గడుపుతూ, ధనంవిచ్చలవిడిగా వ్యయంచేస్తూ మూడుపూటలా సుష్టుగా తిని యధేచ్ఛగా తిరిగే 'అదృష్టం' కొందరికే ఉంటుంది పరిమితమై. ఆ కొందరిలో అవధాని ఒకడుకాడు. దిక్కూ దివాణం లేకుండా ఎక్కడో ఏకాకిగా పెరిగి, అక్కడా ఇక్కడా వెట్టి వెంగళప్పలా తిరిగి స్వయంకృతాపరాధంవల్లనో, విధివశాననో జీవితం భ్రష్టం అవుతుండగా పాడుజీవితాలు గడుపుతూ,కొద్దోగొప్పో పైకివచ్చినా పైకి వచ్చినట్లే అనిపించక, ఏ కొంతకాలమో సుఖపడ్డా సుఖపడినట్లే అనిపించక, చివరకు ఎక్కడో ఏమూలనో కూలి రాలి పోయేవాళ్ళు మరికొందరు ఉంటారు. ఈ కొందరిలోనూ అవధాని ఒకడుకాడు.

అతనికి తల్లీ, తండ్రీ ఉన్నారు.

అతను సుష్టుగాతిని తిరగనూలేదు. ఏ విషయం పట్టించుకోకుండా ఇష్టానుసారంగా ఊరేగనూలేదు. కొందరు ఇతరులంతా అలా చూస్తుండగానే అతి సులభంగా అసలు ఏ ప్రయత్నం లేకుండానే అత్యున్నతస్థాయి అందుకొంటారు. కొందరు అమితోత్సాహంతో వెనుకముందులు చూచుకోకుండా మహాప్రవాహంలా ముందుకు తోసుకొనిపోతారు. వారిలో కొంత

మంది బాగా బాగుపడతారు. కొందరు నెమ్మదిగా భారంగా సింహాచలం కొండ మెట్లు ఎక్కినట్లుగా నడుస్తారు. అవధాని కొంతదూరం ప్రయాస పడుతూ నిస్పృహ, ఈర్ష్య వెంటరాగా 'ఏం కొండమెట్లు ఎక్కపోతేనేం పుణ్యమా పురుషార్థమా' అనుకొంటూ ఏదో తప్పనిసరి అయినట్లు ఎక్కే తీర్థికునిలా జీవితంలో మెట్లు గడిచాడు. అలా నడుస్తూనడుస్తూ ఒక మలుపులో – ఆ మలుపు తిరిగీతిరగ్గానే పరుగు అందుకొన్నాడు. అతని నడకే చిత్రమనిపించింది అందరికీ. అతను ఎప్పుడూ ఆరోగ్యంగా కన్పించేవాడు. కుఱ్ఱవాడు పచ్చనిపసిమి, భాగ్యవంతులఇండ్లలోపుట్టి ఎండ కన్నెరుగకుండా పెరిగిన ఆడపిల్లలకు మల్లే కావలసినన్ని పాలూ త్రాగుతూ కోరినప్పుడల్లా గడ్డపెరుగూ వేసుకొని తింటూ నెయ్యి నూనే కొంచెం ఎక్కువ తగులగా మరీ మిసమిసలు పోయే మేని పచ్చదనం కాదది. స్వతహాగా, పుట్టుకతో వచ్చిన రంగు అది. అలా ఉండేవాడతను.

ఒక పని మొదలు పెట్టాక దాని పరిపూర్తికి పట్టుదల అవసరం అని మాత్రం ఆయన గట్టిగా అనుకొన్నారు. అందుకే ఆయన ఎన్నడూ ఎవరినీ ఆశ్రయించని మనిషి, తన చిన్ననాటి స్నేహితుడైన మాధవయ్య గారిని కలుసుకొని ప్రాధేయపడ్డారు. ఫలితంగా మాధవయ్యగారు అతనికి ఉండడానికి తన ఇంట్లోనే ఒక చిన్న గది ఇచ్చారు. పూర్వం అది ముట్ల గది. స్నానాదికాలకు తనతోపాటే ఎలా సర్దుకుపోవాలో చెప్పారు. అతనికి తిండి గడవడానికి ఉపాయం చెప్పారాయన.

అవధాని తండ్రి అన్నింటికీ సరే అన్నాడు.

కొడుకు చేత సరే అనిపించాడు. ఆయన కొడుకును మాధవయ్య గారికి వప్పచెప్పి ఇంటికి తిరిగి వెళుతూ "సరే వీణ్ణి నీకు అప్పగించి వెళుతున్నా. ఇది నీకు భారమని నాకు తెలుసు. మన స్నేహితులలోనే కొందరు స్థితిమంతులుఉన్నారు. సహాయం చేయగల వారూ ఉన్నారు. కాని వాళ్ళ సహాయం వద్దు. నువ్వు కష్టం సుఖం తెలిసిన వాడివి.

ఇక్కడ ఉంటే వాడికీ కష్టం సుఖం తెలుస్తుంది. ఎన్నడో ఒకనాడు నీ ఋణం తీర్చుకొంటాను. అసలది ప్రశ్నే కాదనుకో. ఇది తీర్చుకో కలిగే ఋణం కాదనుకో, కాని మాట సామెతకే అంటున్నాను. నా మనసుకు ఏదో తృప్తి కలిగించుకొనేందుకు అంటున్నా. నువ్వు అనుకొంటున్నట్టుగా అన్ని వారాలూ కుదిరి ఏదో ఒక విధంగా చదువుసాగుతుందా, సాగనివ్వు. అలా చదువు సాగుతుంటే వాడు ఎంత ఇబ్బంది పడినా పరవాలేదు. పడే కష్టమేదో ముందే పడితే మంచిది. చెడిబ్రతకడం మేలు నాలాగా బ్రతికి చెడడంకంటె. వాణ్ణి కాస్త దార్లో పెట్టు. ఇప్పట్లో వాడు సంపాదించి నాకు పెట్టవలసినస్థితి వాడికీలేదు. అటువంటి దీనస్థితి నాకూ లేదు. నేను ఏదో విధంగా ఇల్లు గడుపుకుపోతా. వాణ్ణి ఇక్కడఉంచుకో. వాడు మధ్యలో భయపడినా, బెంగపెట్టుకొన్నా, వాడికి తెలిసేలా ఒకటి మాత్రం స్పష్టంగాచెప్పు. ఒరేయ్ అబ్బీ ఇంటికి వెళ్ళి మాత్రం ఏం బావుకొంటావ్. ఇక్కడే ఎలాగో గడిపి గట్టెక్కు అని గట్టిగా చెప్పు. ఒక వేళ ఎన్ని విధాల ప్రయత్నంచేసినా ఇక్కడ ఈ చదువు సాక్కపోతుందీ బెంగలేదు. ఏదైనా పనిలో ప్రవేశపెట్టు. పోనీ ఎక్కడయినా అచ్చాఫీసులో చేర్పించి పని నేర్పించు. కొన్నాళ్ళకు పొట్టపోసుకొనే శక్తి వస్తుంది," అన్నారు. అలా ఎన్నో చెప్పి కొడుకును వృద్ధిలోకితీసుకొని వచ్చే బాధ్యత మాధవయ్య గారి మీద పెట్టి, ఆ గుమ్మం దాటి బయటకు వచ్చాక కళ్లు గట్టిగా తుడుచుకొని, వడి ఎండలో పడి, చెకచెకా నడిచి వెళ్ళారాయన.

ఆయనకు కాళ్ళకు చెప్పులులేవు.

ఒంటి మీద చొక్కాలేదు.

పైన ఎండ మండి పోతున్నది. వేద పండితుడు కనుక ఆయన ఎండలో అలా వెళ్ళినా పర్వాలేదు.

మాధవయ్యగారు గుమ్మంలో నిలబడి కొంత సేపు ఆయన వంకా, ఆ తర్వాత ఆయన వెళ్ళిన దారివంకా చూస్తూ ఉండిపోయారు. తనూ ఆయనా చిన్నప్పుడు ఒకే గ్రామంలో ఉన్నారు. అప్పుడు తమ ఇద్దరికీ ఎంతో స్నేహం. బాగా బ్రతికిన కుటుంబం ఆయనది. వేదాలు పోసిన గాదెవారి ఇల్లు. వారింట్లో గాదెల నిండాధాన్యంకూడా మూలుగుతుండేది. అయితే ఆ ధాన్యం ముక్కిపోయేదికాదు. దాన ధర్మాలకు ఆ యిల్లు పెట్టింది పేరు. ఎక్కడెక్కడినుంచో పిల్లలు గోచీ పెట్టుకోవడం చేతకాని వయసులో వారింటికి చేరుకొని విద్యా ధ్యయనంచేసి. పండితులై పట్టు పీతాంబరాలు ధరించి. పట్టు శాలువలు కప్పుకొని సంతోషంగా వెళ్ళారు. అది ఒక నాటి స్థితి. ఆయన తండ్రి హయాంలో చివరిరోజులలో ఆస్తి కరిగి పోయింది. అయన హయామ్ములో పరిస్థితి దిగజారింది. 'వేదపండితులకు, ఏ నాడో దక్కిన ఈనాం భూములు లాక్కొన్నారు. పరిహారం ఇచ్చే ప్రశ్నే లేదని స్పష్టంగా చెప్పారు కూడా. అయితే ఆ తర్వాత గొప్ప జమీందారులు మొదలైన వారికి మాత్రం గుఱ్ఱపు పందాలలో మదుపు పెట్టేనిమిత్తం పొదుపు ఉద్యమం క్రింద రాజ భరణాల పేరిట లక్షల కొద్దీ ధనం చిన్న మొత్తాలుగా అడగకుండానే ఇచ్చేశారు, ఉదారంగా.

అలా జరిగాక అయన పరిస్థితి మరీ అయోమయం అయిపోయింది.

మాధవయ్యగారు ఆయన పరిస్థితినిగురించే ఆలోచిస్తూ కొంత సేపు అక్కడే నిలబడి అవధాని విషయం భార్యతో చెబుదామని లోపలకు వెళ్ళారు

మాధవయ్యగారైనా ఏ మంత కలవాడుకాడు. మొదటి నుంచీ కూడా ఆయనది అతి సాధారణ కుటుంబం. ఆయన తండ్రి ఎన్నడో స్వగ్రామంలోఉన్న పొలం పుట్రా అమ్ముకొని బస్తీచేరి కొంతలోకొంత బాగుపడ్డాడు.

మాధవయ్యగారికి ఇద్దరు ఆడపిల్లలూ వారి తర్వాత ఒక మొగ పిల్లవాడు. ఇంకా సంతానం కలిగే సూచన్లే కన్పిస్తున్నాయికాని, అప్పట్లో ఆగేలా లేదు ఆ వ్యవహారం. పైగా బస్తీ కాపురం. చేస్తున్నదేమో మాస్టరు గిరీ. ఆయన భార్య ఎంత పొదుపుగా వాడినా డబ్బు చాలేదికాదు. అంతంతమాత్రపు సంపాదన ఆయనది. అందువల్లనే ఆయన తను ఉంటున్నది, సొంత ఇల్లు కనుక అవధాని ఉండడానికి ముందువసారాలో ఉన్నగది ఇవ్వకలిగారే గాని అతనికి తానుగా భోజన సౌకర్యం కల్పించ లేక పోయారు. అటువంటి సదుపాయం కల్పించాలని ఆయన హృదయ పూర్వకంగా ఆశించినా స్తోమతులేక అతనికి వారాలు కుదిర్చి పెట్టారు. సంసార పక్షంగా తన్నూ ఒక వారం ఇచ్చారు.

అవధాని కూడా అట్టే అభిమానాలకు పోయే కుఱ్ఱవాడుకాదు. అందువల్లనే మాధవయ్యగారు, దారి చూపిస్తే ఆ దారిన తల వంచుకొని ముందుకు నడిచాడు. మనసులో ఏమనుకొన్నా, ఇదికావాలి అది కావాలని తానుగా అడిగి వేయించుకోక పోయినా ఆయా ఇళ్ళలో అతను కొంత తృప్తిగానే తినేవాడు. తనకు వారాలుకుదిరిన ఇళ్ళల్లోఆడవాళ్ళు ఏ సినిమాలకో వెళితే, ఇక అ పూట భోజనం చెయ్యకుండానే గదికి తిరిగి వచ్చి, పడుకొనేవాడు. ఒక పూటా ఒక రోజూ భోజనం లేకపోయినంత మాత్రాన అస్తవ్యస్తమైపోయి తోటకూర కాడలా వాడి వేలబడి పోయేవాడుకాదు. ప్రొద్దుట అన్నం తినకుండా వచ్చేసినా సాయంకాలం దాకా అతను బడిలో అందరికీ మామూలుగానే కన్పించేవాడు. అలా చాలా సార్లు జరిగింది. అతని ముఖంలో ఉపవాసపు లక్షణాలు ఎన్నడూ కన్పించేవికావు. అ సంగతి మాధవయ్యగారికే తెలిసేదికాదు. కాని అతను మనసులో మాత్రం అందుకు బాధపడేవాడు. బడిలో అనేకమంది ఇతర పిల్లలలాగా మూడు పూటలా తిని, ఇస్త్రీ మడతలు, క్రొత్త బట్టలువేసుకొని తనూ తిరగలేక పోతున్నందుకూ. వాళ్ళందరికీ ఉన్న

Viswa Shanthi Reading Room,
New Mirzalguda, Secunderabad

భోగం తనకు లేకపోయినందుకూ, అతనికి కొంత అసూయ కొంత నిస్పృహకలిగేవి. చిన్న వయసు కావటంచేతా వానటన చేతకాకపోవటంచేత వాటిని పైకి కన్పించనీయకుండా దాచుకోలేకపోయేవాడు. అంతే కాదు. బడిలో గొప్పఇంటిపిల్లలు ఎవరైనా తన దుస్తులు చూచి కానీ, తన వాలకంచూచికానీ నవ్వినా, వెక్కిరించినా అతను ఎంత మాత్రం సహించే వాడు కాదు. మళ్ళీ నవ్వే వాడు, మళ్ళీ వెక్కిరించేవాడు. వాదులాటకు, దెబ్బలాటకు సిధ్ధమయేవాడు. ఫలితంగా తీవ్ర అవమానాలకు గురిఅయేవాడు. మొదట్లోఇలా చాలాసార్లు జరిగింది. ఆ విషయాలు మాధవయ్య గారి దాకా వెళ్ళాయి. ఆయన అతన్నే పిలిచి గట్టిగా మందలించేవారు. "ఒరేయి వెట్టి వెధవయ్యా నువ్వు అలా ఉడుక్కోకూడదురా, అసూయ మంచిదికాదురా. ఎవరు ఏమన్నా సరే దెబ్బలాటకు పోకూడదురా. దానివల్ల మనకే నష్టం" అంటూ అనేక విధాల హితబోధచేసేవారు. కాని ఆ బోధలు అతనికి అప్పట్లో సమంగా అర్థం కాలేదు,

ఆ సంవత్సరం నెలనెలా మాధవయ్యగారే తన జీతంలోనుంచి అయితేనేమి, దగ్గర మిత్రుల దగ్గర నుంచి విరాళాలు వసూలుచేసి అయితే నేమి అతని బడిజీతంకట్టి, చదవుకోడానికి పాతపుస్తకాలు సంపాదించి ఇచ్చి, బడిలోనూ ఇంటి దగ్గరా ఎలా చదువుతున్నదీ కనిపెట్టిఉంటూ అతనికి అన్ని విధాలా అండగా నిలిచారు.

అతికష్టంమీద ఆ సంవత్సరం గడిచింది.

అవధాని నాల్గవఫారంలోకి వచ్చాడు. బస్తీ జీవితానికీ బస్తీలో బడి చదువుకూ, వారాల భోజనానికీ,మాధవయ్యగారి కట్టుబాట్లకూ, అతను క్రమంగా కొంతలో కొంత అలవాటుపడ్డాడు. అది కొంచెం కష్టమే అయింది. అతనికి ఇంటి దగ్గర పెద్దవాళ్ళ పరిస్థితి ఎలా ఉన్నా అతనికి మాత్రం అంతకాలం స్వేచ్ఛగా, సుఖంగా గడిచింది. బడికి వెళ్లినా

వెళ్ళకపోయినా ఎవరూ అడుగేవారుకాదు. ఇంట్లో తండ్రిదగ్గర సంస్కృతం బాగా నేర్చుకొన్నాడు. అక్కడబడిలోనేర్చుకోకుండానేకొత్తచదువు బాగానే అబ్బింది. తల్లీ తండ్రీ ఇద్దరూ కూడా గారాబమే చేశారు. అందువల్ల అతనికి అన్ని విధాలా హాయిగానేఉంటూ వచ్చింది. కాని ఇక్కడి పరిస్థితివేరు. అందువల్లనే క్రొత్త పరిస్థితులకు సర్దుకొని పోవటం కష్టమైంది అతనికి. అదీకాక అతనికి కొంత ఊహ వచ్చింది.

తనతోపాటు చదువుకొన్నవాళ్లు ఎవరో కొందరు బస్తీకి పోయి ఉన్నతపాఠశాలలో చేరారని తనూ అందుకు సిద్ధమయాడు. మొదట వద్దన్నాడు తండ్రి. అతను పట్టుపట్టాడు. దానికి అతని తల్లి ప్రోద్బలం కూడా తోడు అయింది. అందుమీదట అవధాని తండ్రి అన్నివిషయాలూ జాగ్రత్తగా పరిశీలించాడు. చివరకు సరే అన్నాడు.

అలా చదువుకోసం బెజవాడ చేరిన మొదటిరోజులలో తరచు ఇంటికి వెళ్ళి తల్లినీ తండ్రినీ, చెల్లెళ్ళ్ని తమ్ముణ్ణీ చూడాలని అనిపించేది. అతనికి బెంగగానే ఉండేది. దగ్గరేకనుక వెళ్ళి మళ్ళీ మరునాడే తిరిర రావచ్చుకూడా. కాని రానూ పోనూ బస్సుచార్జీలు కావాలి. అతనిదగ్గి డబ్బు ఉండేదికాదు. మాధవయ్యగారిని అడిగే ధైర్యంలేదు.

అయనంటే గౌరవంతోపాటు భయంకూడా ఏర్పడింది అవధానికి.

లోపల ఆయనంటే భక్తిభావం స్థిరపడది అతనికి. ఆయన భార్యకుకూడా ఆయనంటే భయం. అందువల్లనే భర్తచేసే పనులలో కొన్నింటిని చాటుగా విమర్శించినా, ఆయన ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు నోరెత్తేది కాదు. అ విషయం గమనించాక అతనికి మాధవయ్యగారంటే భయం ఎక్కువ అయింది. అతనికి ఆయనంటేనేకాక ఆవిడంటేకూడా భయం ఉన్నది. ఒకసారి తను వసారాలో ఉండగా ఆవిడ మాధవయ్యగారితో "అతన్ని ఈ ఏడాది మరెవరి ఇంట్లో అయినా ఉండమందురూ" అన్నది.

తన కూతురు పెద్దమనిషి కాబోతున్నదనీ, ముమ్మందు అ గది కావలసి వస్తుందనీ, పరాయికుఱ్ఱవాడు ఉండడంవల్ల ఇబ్బంది కలుగవచ్చుననీ అనుకొంటూ,

అవధాని నెమ్మదిగా బయటకు జారుకొన్నాడు.

"చూద్దాంలే" అన్నారు మాధవయ్యగారు.

"చూద్దాంలే అంటే ఎలాగండీ? ఇల్లు చిన్నదయ్యె, నే నయితే నెలనెలా ఆ మూడురోజులూ ఎలాగో ఎక్కడో ఓచోట ఒదిగి కూర్చుని గడుపుకొస్తున్నా, పిల్ల ఎలా సర్దుకొంటుందీ?" అన్నది ఆవిడ పెద్ద సమస్య వచ్చిపడినట్లు.

ఆయన నెమ్మదిగా "ఎలాగో సర్దుకోవాలి మరి. పొమ్మంటే ఎక్కడికి పోతాడూ? ఆయన పిల్లవాణ్ణి నాకు వప్పగించి వెళ్ళాడు. వాడూ మన యింటి పిల్లవాడులా మెలుగుతున్నాడు. నువ్వు అలా అనకూడదు మరి" అన్నారు ఆమెవంక అనునయంగా, బ్రతిమాలుతున్నట్టు చూస్తూ. కాని ఆవిడ వాదానికే సిద్ధపడ్డది. "మనకు వీలుకానప్పుడు ఎందుకీ లేనిపోని బెడద!" అనేసింది ఆవిడ వెంటనే.

మామూలుగా అయితే ఆయనకు కోపం వచ్చేదే. కాని ఆ సందర్భంలో అలా జరగలేదు. అందుకు కారణం ఉన్నది. తను శాంతంగా, మంచిగా మాటాడి, నచ్చచెబితే తన భార్యకూడా అతన్ని దయగా చూస్తుందని అనుకొన్నారాయన. అందుకే "తీరిక ఉన్నప్పుడల్లా వాడు మన పిల్లవాణ్ణి ఎత్తుకొని ఆడిస్తున్నాడు. చెప్పగానే బజారుకు వెళ్ళి కూరలవీ తెస్తున్నాడు. బడినుంచి సాయంత్రం ఆటలకు పోకుండా సరాసరి ఇంటికి వచ్చి నువ్వు చెప్పిన పనులన్నీ చేస్తున్నాడు. జీతగాడుకూడా ఇంతలా పనిచెయ్య డనిపిస్తున్నది. ఇంటా బయటా బుద్ధిగా మసులుకొంటున్నాడు. అటువంటివాణ్ణి పొమ్మంటే బాగుంటుందా? నువ్వే చెప్పు? అదీకాక వా డిక్కడ లేకపోతే నీ కీ పనులన్నీ ఎవరు చేస్తారూ?" అని అడిగారు.

"సరే. మీ యిష్టం. ఉంచుకోండి" అన్నది ఆవిడ మూతివిరుస్తూ. తనమాట నెగ్గడంలేదని కోపం వచ్చింది ఆవిడకు. ఆ మాటకు అయనకూ కోపం వచ్చింది. ఎఱ్ఱగా చూచారు. ఆవిడ వెంటనే అవతలకు వెళ్ళిపోయింది రుసరుసలాడుతూ.

మాధవయ్యగారి పట్టుదలవల్ల ఆ యేడుకూడా బాగానే గడిచిపోయింది. కోప్పడినప్పుడు కోప్పడినా. ఆయన అతన్ని ప్రేమగానే చూచారు. అడగకుండానే అతనికి చిల్లరడబ్బులు ఇచ్చేవారు. జేబులో డబ్బులు ఉన్నరోజున అతను బడిలో ఇతర పిల్లలలాగా తనూ అక్కడికి అమ్మవచ్చే చిల్లిగారెలూ. జంతికలూ కొనుక్కొని వాళ్ళ అందరి ముందూ. వాళ్ళు తన్ను రోజూ ఊరించినట్లే తనూ వాళ్ళను ఊరిస్తూ. తినేవాడు. తనదగ్గర డబ్బులు లేనప్పుడు వాళ్ళకు దూరంగా పోయి వాళ్ళకంటె తను బీదవాణ్ణికదా అనుకొని బాధపడేవాడు. వాళ్ళనుచూచి ఈర్ష్యపడేవాడు. సెలవలు ఇచ్చి ఇవ్వగానే ఇంటికి పరుగెత్తాడు. ఆ సెలవలలో మాధవయ్యగారు గట్టిగా ప్రయత్నించి అతనికి పాఠశాలా నిర్వాహక వర్గం ఇచ్చే ఉపకారవేతనం సంపాదించారు.

అవధాని అంత తాపత్రయపడి ఇంటికి వెళ్ళాడేగాని అక్కడ పరిస్థితులూ బాగాలేవు. ఎన్నడో అతని అక్క పెండ్లికి చేసిన అప్పు సగమైనా తీరలేదు. ఆ పిల్లను ఏ పండుగకూ తీసుకొనిరాలేకపోయినందుకు అతనితల్లి బాధపడుతున్నది. సెలవలకు ఇంటికివచ్చాడని కొడుకును చూచుకొని ఎంతో ఆపేక్షపడ్డదేకాని – ఎంతో సంబరపడ్డదేకాని ఓ పిండివంటచేసి పెట్టుకోలేకపోయింది అతని తల్లి. గత సంవత్సరం కంటె ఆ యింటిపరిస్థితి దిగజారింది. కాని అతను సెలవలు నిర్విచారంగా గడిపాడు. తనకు మంచిబట్టలు కుట్టిస్తేనేకానీ వీల్లేదని అతను పట్టుపట్టాడు. అతనితండ్రి తన క్రొత్త ఖద్దరుపంచ చింపించి రెండు చొక్కాలు కుట్టించాడు. అవి తీసుకొని తల్లిదగ్గరకు పోయి కళ్ళనీళ్ళు

పెట్టుకొని, తనకు బడికి వెళ్ళడానికి ఒక్క జతఅయినా మంచి రంగు బట్టలు కుట్టించమని అడిగాడు. ఎన్నాళ్ళనుంచో పసుపుకుండలో పడేసి ఉంచిన మెట్టెలు, పట్టాలు చాటుగా అమ్మించి కొడుక్కు క్రొత్త బట్టలు కుట్టించింది ఆవిడ.

బడి తెరుస్తున్నారనేసరికి అతనికి భయంవేసింది. స్వగ్రామం కంటె బెజవాడ ఎన్నోరెట్లు బాగున్నా, ఇంట్లోకంటె వారాల భోజనం మరింత రుచికరంగా ఉన్నా, అతనికి అక్కడికివెళ్ళడం అంటే ఎంతోబాధ అనిపించింది. అందుకే ఒకటి రెండురోజులు ఆలస్యం చేశాడు. అతని తండ్రి అతికష్టంమీద ఎక్కడో పదిరూపాయలు తెచ్చి అతనిచేతికి ఇచ్చి "వెళ్ళు, నాయనా. ఆలస్యంచేస్తే మాధవయ్యగారికి కోపం వస్తుంది" అన్నాడు.

అంతకుముందు రోజుననే మాధవయ్యగారి దగ్గరినుంచి ఆయనకు ఉత్తరం వచ్చింది కూడా.

అవధాని ఆపూటే బయలుదేరి బెజవాడవచ్చాడు. అయిదవఫారం తరగతికి వెళ్ళి కూర్చున్నాడు. పాతవారాలలో రెండువారాలు పోయాయి. తను ఆలస్యంగా రావడంవల్లనే అలా జరిగిందని క్రమంగా తెలిసింది అతనికి.

క్రొత్తచోట మళ్ళీ ఆవారాలు సంపాదించడానికి పదిహేనురోజులు పట్టింది. వారాలు సంపాదించడం ఎంతకష్టమో తెలిసింది అతనికి. ఇంకా కొన్నివిషయాలు క్రమంగా తెలిశాయి. తను కేవలం మాధవయ్యగారి దయవల్లనే చదువుకొంటున్నాననీ, కష్టపడి చదవక తప్పదనీ, ఆ పరిస్థితులకు ఏదోలా సర్దుకొనిపోవడం తప్ప తనకు మరో గత్యంతరం ఏదీ లేదనీ అతనికి అర్థం అయింది.

మాధవయ్యగారివెంట సంచీపుచ్చుకొని బజారుకు వెళ్లేవాడతను. దారిలో ఆయన అతనికి ఇంగ్లీషువాక్య నిర్మాణంగురించి నూరిపోసేవారు. ఆయన అతనికి ఎక్కువ పనులు చెప్పేవారుకాదు. బడిలోకూడా తీరుబడి ఉన్నప్పుడు ఎక్కడో ఒకచోట కూర్చోపెట్టుకొని ఏదో ఒక పాఠం చదివించేవారు. కాని ఆయన భార్యమాత్రం అతన్ని ఊరికే కూర్చోనిచ్చేది కాదు. ఊరికే తిని ఇంట్లో ఉంటున్న పరాయివాడికి ఆ మాత్రం పనులు చెప్పి చేయించుకోవడం తప్పుకాదని ఆమె గట్టిగా అభిప్రాయపడ్డది. అవధాని కిమ్మనకుండా ఆ పనులన్నీ చేసేవాడు.

పదిగంటలకల్లా అతను మాధవయ్యగారితో కలిసి బడికి వెళ్లేవాడు. వారాలు కుదిరిన ఇండ్లల్లో పదింటికి వంటకారనో, మరో ఇబ్బంది వల్లనో భోజనంచేసి రావడానికి వీలుకాకపోతే ముందు వేళకు బడికివెళ్ళి, మధ్యాహ్నం విశ్రాంతిసమయంలో తిరిగి అంతదూరం నడిచివచ్చి, గబగబా అన్నంతిని మళ్ళా బడికి వెళ్లేవాడు. రాత్రి భోజనంకూడా తరచు ఆలస్యం అవుతూ ఉండేది.

అతను కొంచెం పెందరాళే వెళితే "అప్పుడేం ఏం తొందర రొచ్చిందయ్యా ఇంకా పసిపిల్లలకైనా పెట్టందే !" అనేది ఒక తల్లి. కొంచెం ఆలస్యం అయితే "ఇపుడే కాస్తనడుం వాలుద్దామనుకొంటున్నా. ఇంతలో నువ్వు తయారయావ్" అంటుంది మరో ఇంటావిడ. వాళ్ళ మాటలు బాగా అర్థమవుతూ వచ్చాయి అతనికి క్రమంగా. అందుకు అతను బాధపడేవాడు.

అలా భోజనం ముగించుకుని అతను గదికి చేరుకుని బుడ్డిదీపం పెట్టుకుని ఈతఆకుల చాప మీద కూర్చుని చదువు మొదలు పెట్టేవాడు. అంత ఆలస్యంగా చదువు ప్రారంభించిన కొద్దిసేపటికే నిద్ర వస్తున్నట్లు అనిపించేది ఆతనికి. కునుకుపాట్లు పడుతుంటే మాధవయ్యగారు వచ్చి కేకలు వేసేవారు.

"ఏమిరా ఈ ఊరు వచ్చింది వారం భోజనానికా చదువుకా" అని అనేవారాయన కసిరంగా. ఒక్కొక్కసారి ఆయన అలాఅని లోపలకు వెళ్ళి లాంతరు తెచ్చుకొని, ఆ గదిలోనే కూర్చొని, కాంపోజిషన్ పుస్తకాలు దిద్దేవారు- అతన్ని ఏదో చదవమని చెప్పి, మరొక్కప్పుడు కూతుర్ని అక్కడకు పిల్చి ఇద్దరిచేతా లెక్కలు చేయించేవారు. పాఠాలు చదివించే వారు. ఏరోజూ రాత్రి పన్నెండు గంటలు కొడితేనేకాని అతన్ని నిద్ర పోనిచ్చేవారు కాదాయన. బడిలోకూడా అతని చదువు విషయం తోటి ఉపాధ్యాయులను అడిగి తెలుసుకొనేవారు.

మాధవయ్యగారు ట్యూషన్లు చెప్పకపోవడంవల్లా, అన్ని విషయాలలోనూ నిక్కచ్చిగా ఉండడంవల్లా, బాగా చదువుకొన్నవాడనీ, కీర్తిమంతుడనీ, పేరు ఉండడంవల్లా, బడిలో అందరు ఉపాధ్యాయులకూ ఆయనంటే గౌరవం ఉంది. అందువల్లనే ఆయన అభిమానించిన అవధానిపట్ల వారుకూడా కొంచెం శ్రద్ధచూపడం జరిగింది.

మూడునెలల పరీక్షలలో అతనికి మార్కులు బాగానే వచ్చాయి. సెలవలలో ఇంటికి వెళతానంటే మాధవయ్యగారు వద్దన్నారు. అతను సరే అనక తప్పలేదు. పదిరోజులు సెలవులు వచ్చినా అతను ఇంటికి పోకపోవడం చూచి క్రొత్తగా వారం ఇచ్చిన ఒక ఇంటావిడ అతనికి విన్పించేలా "ఈ కుఱ్ఱవాడికి ఇంత తిండి దొరికితేచాలు ఇక ఇల్లూ వాకిలీ అక్కర్లేదల్లే ఉన్నదే" అన్నది. ఆవిడ ఎగతాళికే అన్నది. కాని అవధానికి కష్టం కలిగింది. ఇటువంటి ఎగతాళిమాటలూ, ఎత్తిపొడుపు మాటలూ అతనికి తరచు విన్పిస్తుండేవి. అతను ముఖం గంటు పెట్టుకొని ఇంటికి వచ్చేవాడు. అలాంటప్పుడు మాధవయ్యగారు "ఏరా అలా ఉన్నావేం?" అని అడిగేవారు. అతను వెంటనే సమాధానం చెప్పకపోతే "ఏంరా ఇంటికి పోవద్దాన్నాననా? అంతేనా?" అని అడిగితే "కాదండీ" అనేవాడు అవధాని. దానిమీద పదిప్రశ్నలు వేసి మాధవయ్య

గారు అతని దగ్గరనుంచి సమాధానాలు రాబట్టేవారు. "ఊరికే తిని వాళ్ళ మీద పితూరీలు చెబుతున్నావా'' అని కోపగిస్తారేమోనని భయపడుతూనే అతను జరిగినదంతా చెప్పేవాడు. అందుకాయన చిరునవ్వునవ్వి "ఓస్ ఆమాత్రానికే నువ్వు ఇంత ఇదవ్వాలా? కొంచెం విసుక్కొంటారు. ఎగతాళికి ఏదో అంటారు. నువ్వు పట్టించుకోకూడదు. వంటమనిషి. పనివాళ్ళూ ఉన్న ఇళ్ళలో తప్ప ఇతరత్రా ఆడవాళ్ళు ప్రొద్దస్తమానం ఒళ్ళు విరుచుకొని పని చెయ్యవలసిందేనా? ఏదో ఓ మాట అంటే అది పెద్ద తప్పు విషయంకాదు. వాళ్ళు తమ పిల్లలను మాత్రం విసుక్కోరా కసురుకోరా. దానికి నువ్వింత బాధపడకూడదు తెలిసిందా'' అనేవారు. అలా అని ఒకక్షణం ఆగి 'ఒరేయి వాళ్ళు ఈమాత్రం దయచూపినందుకు నువ్వు కొంచెం కృతజ్ఞతగా ఉండాలి. మనుష్యులు అతిశీఘ్రంగా మారిపోతున్నారు. పరాయివాళ్ళకి ఒక్కపూట అయితేమాత్రం ఎందుకు విస్తరెయ్యాలి? వెళ్ళి ఏ హోటలులో అయినా తినిరాకూడదా అంటున్నారు. అంతా వ్యాపార సరళిలో మాట్లాడుతున్నారు' అంటూ లోక పరిస్థితిని గురించి అవీ ఇవీ చెప్పేవారు. ఆమాటా ఈమాటా చెప్పి అతనికి ఉత్సాహం కల్పించి నెమ్మదిగా చదువులో పెట్టేవారు.

వారాలు ఇచ్చిన ఇళ్ళల్లో ఆడవాళ్ళే కాదు బడిలోకూడా అతన్ని కొందరు వెక్కిరించేవారు. ముఖ్యంగా గొప్పఇంటి పిల్లలు అతని దుస్తులు చూచి ఎగతాళి చేసేవారు.

అవధాని దుస్తులు తరచు మాపురంగులో ఉండేవి. అతనికి ఉన్నవే రెండుజతలు. ఒకజత ఉతికి ఆరవేసుకొని మరోజత కట్టుకొని బడికి వెళ్ళేవాడు. బట్టలు చాకలికి వేయకపోవడంవల్లా, పురపాలక సంఘంవారి దయవల్ల ఎన్నడో చెడిపోయిన రోడ్లమీద నుంచీ, ప్రక్కన కాలిబాటలమీదనుంచీ దుమ్మూ చెత్తా గాలికి లేచి బట్టలమీద పడుతుండడంవల్లా, అతను ఉతికి ఆరవేసుకొన్న చొక్కా, లాగూ ఆ తీరున ఉండేవి.

ఆ దుస్తులను చూచి పిల్లలు కొందరు నవ్వేవారు. అతను అటువంటి వాటన్నింటికీ బాధపడేవాడు. దీనికితోడు అతను తప్పనిసరిగా అడపాతడపా ఉపవాసం చెయ్యవలసి వచ్చేది.

వారం ఇచ్చిన ఇంటి ఇల్లాలు పిల్లలందరికీ సాయంత్రమే అన్నాలు పెట్టుకొని, అతని విషయం మరచిపోయి, ఏ సినిమాకో వెళితే, అతను భోజనం లేకుండా గదికి తిరిగివచ్చి, చదువుకొంటూ కూర్చుని ఏ తొమ్మిదో అయాక ఆకలివేస్తుంటే, పెట్టెలో దాచుకొన్న చిల్లర ఏ బేడో పావలో తీసుకొని, రోడ్డుమీదకు పోయి కేవలం బీదవాళ్ళకోసం చెట్టుక్రింద మురికి కాలవప్రక్కన తట్టలో పెట్టుకొని అమ్మే పునుగులూ, జంతికలూ కొనుక్కొని అక్కడే నిల్చుని, ఎవరన్నా చూస్తున్నారేమోనని అభిమానపడి, భయపడుతూ చప్పున తినేసి, వీధి పంపుదగ్గర చేతులు కడుక్కొని, కడుపునిండా నీళ్ళు త్రాగి, గబగబా గదికి తిరిగి వచ్చి, మళ్ళీ పుస్తకం తీసుకొనేవాడు. ఒక్క అరగంటకూడా కాకముందే అతనికి మళ్ళీ ఆకలి వేస్తున్నట్టు అనిపించేది. "ఈ పూటకూడా మీ యింట్లోనే అన్నం పెట్టండి'' అని మాధవయ్యగారి భార్యను అభిమానం చంపుకొని అడుగ లేకపోయేవాడతను. ఆకలినీ కాదనలేకపోయేవాడు. 'అభిమానం కన్న ఆకలి గొప్పది.' 'వెధవ ఆకలి' అని అతను పదిసార్లు అనుకొనేవాడు.

అంత కష్టపడి అర్ధాకలితో మాడుతూ అక్కడ ఆ చదువు చదవక పోతేనేం అనిపించేది అతనికి తరచు. 'అసలు నావంటివాడు ఉంటేనేం పోతేనేం? అనికూడా అనుకునేవాడు అవధాని. అలా అనుకొనేసరికి అతనికి కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతం అయేది.

ఆ పరిస్థితి అప్పుడప్పుడు మాధవయ్యగారు పసికట్టేవారు. లోపల మనిషి కరిగి నీరయేవారు. పైకిమాత్రం మండిపడేవారు. ఏదో అర్థం లేకుండా, వాళ్ళనూ వీళ్ళనూ కేకలు వేసేవారు అతని గదిలో కూర్చుని.

ఒక్కొక్కసారి అంతా నిద్రపోయాక అతన్ని నెమ్మదిగా వంటయింట్లోకి తీసుకొని వెళ్ళి కడుపునిండా అన్నం పెట్టేవారు.

ఒక్కొక్కప్పుడు ఆయనకు అతని ఉపవాసం సంగతి తెలిసేది కాదు. తెలిసినా ఇంట్లోకి వెళ్ళి పరిస్థితి తెలుసుకొని వచ్చిన తర్వాత తెలియనట్లుండేవారు.

ఆయన అతన్ని తరచు మందలిస్తూ ఉండేవారు కొంచెం మందకొడిగా కనిపిస్తే. చిన్నతనంవల్లా, ఇల్లువదలి వచ్చి ఇక్కడ ఇబ్బందులు పడుతూ చదువుకోవలసి రావడంవల్లా అతను అలా కనిపిస్తున్నాడని అనుకొని ఆయన అతన్ని ఒక్కొక్కప్పుడు గట్టిగా కోప్పడేవారు. "ఒరేయి మనం తిండికోసం కాదురా బ్రతికేది. బ్రతకడానికి తింటున్నాం. అది గుర్తుంచుకో. ఒకపూట తినకపోతే మరేం ప్రమాదం లేదు. ఈ వారా అవారా రేపు తినవచ్చు. కాని ఓపూట చదవకపోతే కుదరదు. ఈరోజు మళ్ళీరాదు" అనేవారు. అని తనూ ఓ పుస్తకం తెచ్చుకొని అతనిదగ్గరే కూర్చుని ఆరాత్రి చాలా ప్రొద్దు పోయేదాకా చదువుకొనేవారు. అతన్ని గట్టిగా చదివించేవారు.

పరీక్షకు అది ముఖ్యం ఇది ముఖ్యంకాదు అనే విచక్షణ లేకుండా అన్ని పాఠాలూ అతనిచేత వప్పగించుకొనేవారాయన. కూతుర్ని కూడా పిల్చి ఇద్దరికీ ఇంగ్లీషు, తెలుగు వ్యాకరణం చెప్పి గట్టిగా చదివించేవారు. అతను ఎప్పుడైనా పాఠాలు సరిగా వప్పగించకపోతే "ఒరేయి మీ తాతా మీ నాయనావాళ్ళు వేదాలు తల్లక్రిందుగావల్లించేవాళ్ళురా. అటువంటిఇంట పుట్టిన నువ్వు ఈ వెధవ ఇంగ్లీషు పాఠాలు, అరటి ఆవు తెలుగు పాఠాలూ వప్పగించలేవురా" అనేవారు. ఒక గంట తర్వాత ఆ పాఠం ఏదో రాక పోయిందా కొట్టినంత పని చేసేవారాయన.

అతను ఆ సంవత్సరం రాత్రిళ్లు చదివిన చదువే చదువు.

అవధాని ఆ యేడు అయిదవఫారం బడిమొత్తంమీద ప్రథముడుగా ఉత్తీర్ణుడు అయాడంటే అదంతా కేవలం మాధవయ్యగారి చలవేనని అంతా అనుకొన్నారు. మాధవయ్యగారి భార్య తనధోరణిలో 'అంత నూరిపోస్తే ఎవరైనా అలా ప్యాసవుతారు. అంతచేటు కష్టపడి అతనికి చెప్పకపోతే ఆ చెప్పేది ఎవరికైనా ట్యూషను చెప్పకూడదూ, మరో నాలుగుడబ్బులు వచ్చునుగదా' అనుకొన్నది.

ఆ యేడు సెలవలకు అవధాని ఇంటికి వెళ్ళలేదు. వేసవికాలం అంతా అక్కడే గడిపాడు. అక్కడ ఉండి డబ్బు సంపాదించాలని బుద్ధి పుట్టింది అతనికి. ఒకరు ఉపాయం చెప్పారు. పిల్లలకు ట్యూషన్లు చెప్పి అయిదు ఆరు తరగతుల్లో బళ్ళల్లో చేర్పిస్తే బాగా లాభిస్తుందని చెప్పారు. అతను అపనే చేశాడు. వారాలు కుదిరిన కొన్ని ఇళ్లల్లో పిల్లలకు ఉచితంగా ప్రయివేటు చెబితే వారు అతనికి సెలవల్లోకూడా అన్నం పెట్టారు. అవికాక ఇతరత్రా కుదిరిన ట్యూషన్లమూలంగా సెలవలు ఆఖరుకు అతనికి అరవైరూపాయల ఆదాయం లభించింది. అతను సంపాదించిన ట్యూషన్లలో ఒకటి మరీ మంచిది. అనుకోకుండా వెంకటప్పయ్యగారింట్లో ఇద్దరు చిన్నపిల్లలకు ట్యూషనుచెప్పే అవకాశం దొరికింది. అదీ బహు చిత్రంగా దొరికింది. అతను ఒకరోజు మధ్యాహ్నం భోజనంకూడా చెయ్యకుండా ఎండలో తిరుగుతూ వారింటికివచ్చాడు.ఆయన బయట నిల్చున్నారు. నిండైన విగ్రహం. ముఖంలో వర్చస్సు కొట్టవస్తున్నట్లు కన్పిస్తున్నది. అతను మొదట ఆయన్ను చూచి ఆశ్చర్యపడ్డాడు. అతను ఆయన దగ్గరకు వెళ్ళి వినయంగా నమస్కారంచేసి, క్లుప్తంగా తనువచ్చిన పని చెప్పాడు. ఆయన వెంటనే "వికార్ ఆఫ్ వేక్ ఫీల్డు చదివావా?" అని అడిగారు. అతను లేదన్నాడు. "అయితే నువ్వు ట్యూషన్ ఏం చెబుతావయ్యా" అని పెద్దగా నవ్వారు. మళ్ళీ అంతలో "భోజనం చేశావా?" అని అడిగారాయన. అతను మళ్ళీ లేదన్నాడు. ఆయన పూర్వంకంటె పెద్దగా

నవ్వుతూ, "అన్నం తిననివాడవు పాఠం ఏం చెబుతావోయ్" అన్నారు. ఒకక్షణం ఆగి "వికార్ ఆఫ్ వేక్ ఫీల్డు చదవలేదంటివి - అన్నం తినలేదంటివి. మరి నువ్వు ఎందుకు పనికివస్తావ్? వెళ్లు వెళ్లు" అన్నారు. అతను వెనుతిరిగి పోబోతుంటే కొంచెం కోపంగా చూస్తూ, "అటుకాదు - ఇటువెళ్లి - ముందు భోజనం చేసిరా. తర్వాత మాట్లాడుకొందాం" అని గుమ్మంలోనుంచే "ఈ అబ్బాయ్ వస్తున్నాడు, త్వరగా వడ్డించండే!" అని ఆయన మేడపైకి వెళ్లిపోయారు.

అవధాని అక్కడ ఎవరో దారిచూపిస్తే దొడ్లోకి వెళ్లి, చప్పున మళ్ళీ స్నానంచేసి, మరెవరో మడిబట్ట ఇస్తే కట్టుకొని, లోపలకు పోయి, భోజనానికి కూర్చున్నాడు. అతను ఆరోజు వారింట్లో ఏదో శుభకార్యం జరిగిఉంటుందని అనుకొన్నాడు మొదట. తలవంచుకొని విస్తట్లో వడించిన వన్నీ తింటూ నెమ్మదిగా అడిగాడు "ఏమండీ, మీ యింట్లో ఏమైనా శుభకార్యం జరిగిందా" అని. ఆవిడ నవ్వి ఊరుకొన్నది. ఆవిడ అతనికి ఎంతో ఆదరంగా అవీ ఇవీ మారు వడ్డించింది. అతను గబగబా తింటుంటే "అదేమి టబ్బాయ్, అంత తొందర దేనికి. ఏమైనా అర్జంటు పనుందా" అంటే, అతను నెమ్మదిగా తను వచ్చిన పనిచెప్పి ఆ విషయం ఆయనతో మాటాడవలసి ఉన్నదని చెప్పాడు.

ఆవిడ "సర్లే బాబూ, నిదానంగా తిను. రేపటినుంచి వచ్చి చెప్పు. పిల్లలు ఇద్దరికీ నువ్వే చెప్పు. స్కూళ్లు తెరిచాక ఆయనకు కన్పడు. నీకు ఎప్పుడు బుద్ధిపుడితే అప్పుడు వచ్చి మాయింట్లో భోజనం అదీ చెయ్యి. బుద్ధిగా చదువుకొని, పైకి వచ్చే పిల్లలంటే ఆయనకు ఎంతో ఇష్టం" అన్నదావిడ.

వారి ఒక్క ఇంట్లో ట్యూషను చెప్పినందుకే ముప్పయి రూపాయలు వచ్చాయి. ఆయనభార్య అతనికి మంచి బట్టలుకూడా కుట్టించింది.

అవధాని కంటికి అలా సంపాదించిన అరవై రూపాయలు, అరవై వేలుగా కన్పించింది. ఆ డబ్బు పదిసార్లు లెక్కపెట్టాడతను. అందులో ముప్ఫయిరూపాయలు మాధవయ్యగారికి ఇచ్చి, మిగతా సొమ్ము తీసుకొని సరాసరి ఇంటికి వెళ్ళాడు. ఆరూపాయలన్నీ తల్లి చేతికి ఇచ్చాడు. ఇస్తూ, "అమ్మా ఈ ఏడు అక్కను పిలిపించి మంచి చీర పెట్టు" అన్నాడు. ఆమె "వద్దులేరా, నువ్వు ఖర్చులకు ఉంచుకో. ఇన్నాళ్ళు పిలవంది, ఇప్పుడుమాత్రం పిలవకపోతేనేం" అంటూనే డబ్బు తీసుకొన్నది. ఆవిడి ఆనందబాష్పాలు చూచి అవధాని ఉబ్బి తబ్బిబ్బు అయాడు.

అలా ఇంటికివెళ్లి, అతను స్వగ్రామంలో ఒక్క వారంకూడా ఉండలేదు. అతనికి దారిద్ర్యం అంటే బాగా అర్థంఅయింది. తలితండ్రుల పరిస్థితి చూచి అతను దిగాలుపడ్డాడు. ఆ స్థితిలో వాళ్ళకు సాయపడకపోగా, భారంగా ఉండటం ఇష్టంలేక, తల్లి ఇంకో రెండురోజులు ఉండరా అంటున్నా, వెంటనే బయలుదేరి, అవధాని బెజవాడ తిరిగి వచ్చాడు బరువెక్కిన హృదయంతో.

సెలవలలో ట్యూషన్లు చెప్పడంవల్ల ఆ అవసరం కలవారికి అతను పరిచయంఅయాడు. వారిలో కొందరు ఏడాదిపొడుగూతా అలా ట్యూషను చెప్పమన్నారు. అందుకు ప్రధానకారణం అంత చవగ్గా మరెవ్వరూ చెప్పకపోవడం. అవధాని అందుకు సిద్ధపడ్డాడు. కాని మాధవయ్యగారు అడ్డుపడి అతన్ని కొంచెం మందలిస్తూ, "నీ కిప్పటినుంచే డబ్బుయావ ఎందుకురా" అన్నారు.

"ఒరేయి అవధానీ నువ్వీయేడు బాగా కష్టపడి చదవాలి. నువ్వీ స్కూలుఫైనలు గడిచి గట్టెక్కావా, ఒక దారిలోకి వస్తావు. అందుకు మొదటినుంచీ దీక్షగా చదవాలి. ఆ ట్యూషన్లేమీ వద్దు. డబ్బుకు కక్కుర్తి

పడబోకు. ముందీ చదువుకానీ – అది తర్వాత చూచుకొందువుగాని''
అనికూడా అన్నారాయన.

అతను "అలాగేనండీ" అన్నాడు. అలా అనక తప్పిందికాదు అతనికి.

ఆ సంపాదన—అతి స్వల్పమే అయినా – అది కొనసాగితే ప్రతి రోజూ మధ్యాహ్నం ఉపాహారం సేవించే 'భాగ్యం' కలిగేది అతనికి. అది లేకుండా పోతున్నందుకు అతను బాధపడ్డాడు.

ఆ యేడు మొదటి మూడునెలలూ గడిచాయి.

o o o o

నెలలు గడుస్తున్నా గడవక అట్టే ఆగిపోతున్నట్లు అనిపించింది అవధానికి. మాధవయ్యగారు ఎప్పటిలాగే అతనిపట్ల శ్రద్ధ, దయ చూపుతూనే ఉన్నారు. ఆయనభార్య వీలైనన్ని పనులు చెబుతూనే ఉన్నది. అడపా తడపా ఉపవాసం చేసినా, మొత్తంమీద వారాల భోజనంవల్ల అతనికి ఆకలి తీరుతూనే ఉన్నది. వెంకటప్పయ్యగారింట్లో ట్యూషను చెప్పకపోయినా, వారం అంటూ ప్రత్యేకంగా కుదరకపోయినా వారింట్లో రాజాన్నభోజనం కోరినప్పుడల్లా లభిస్తూనే ఉన్నది అతనికి. వారం ఇమ్మని ఆయన భార్యను అడుగుదామని అతను ఎన్నోసార్లు అనుకొన్నాడు. కాని అంతవాళ్ళను ఇంత స్వల్పమైన సహాయం అర్థించకూడదని అతను నిశ్చయించుకొన్నాడు. దానికితోడు ఆవిడ ఒకటి రెండుసార్లు అతని పరిస్థితి విచారించి "నువ్వీ సంవత్సరం మంచి మార్కులు తెచ్చుకొని ప్యాసుకా. ఆయనకు చెప్పి, నీకు పై చదువుకు సహాయం జరిగేలా చూస్తాను'' అని అన్నది. కాని ముందు ఆ సంవత్సరం ఎలా గడుస్తుందా అని అతను భయపడ్డాడు. అందుకు మొదటికారణం ఆకలి. ఉదయం, మధ్యాహ్నం, సాయంత్రం ఎప్పుడుపడితే అప్పుడు వేళాపాళా లేకుండా అతనికి ఆకలివేసేది. 'దరిద్రపు ఆకలి' అనుకొనే

వాడ తను తరచు. 'దరిద్రుడికి ఆకలి ఎక్కువ అంటారు. నిజమే నన్నమాట!' అనుకొని విసుక్కొనేవాడు అవధాని.

కొన్నాళ్ళ తర్వాత కేవలం అతని అదృష్టవశాత్తు అది కొంచెం మరుగున పడ్డది. ఇంటిదగ్గర మాధవయ్యగారి పోరుకు తోడు బడిలో అతని తరగతికి వచ్చే పంతుళ్ళ హడావిడి అతనికి బాధకం అయింది. వారంతా రకరకాల హెచ్చరికలు చేయడం మొదలుపెట్టారు. ఎవరికివారు తాము బోధించే విషయం ముఖ్యం అన్నారు.

ఇన్ని చేసినా, ఎవరు ఏమి అన్నా అవధాని నడక మందకొండిగానే సాగింది. తను అట్టే తెలివైనవాడు కాదేమోనని అతనికి అనుమానం కలిగింది. అతని కంటికి తరగతిలో చాలా మంది పిల్లలు తనకంటె ఎక్కువ తెలివైన వారుగా కన్పించారు. తన్నువారితో పోల్చుకొన్నాడు. ఫలితంగా మరింత నిరుత్సాహం కలిగింది అతనికి. భాగ్యవంతుల పిల్లలు సహజంగా తెలివైన వారుగా, అందమైన పిల్లలుగా, శుచి శుభ్రత కల వారుగా, ఎంతో బుద్ధిమంతులుగా పరిగణింప బడటం అతను గమనించాడు. వారిలో కొందరికి ఇంటి దగ్గర ట్యూషన్లు ఉన్నాయనీ, తమదగ్గర అలా చదువుకొంటున్న పిల్లలపట్ల ఉపాధ్యాయులు అభిమానం చూపుతుంటారని కొందరు పిల్లలు చాటుగా చెప్పుకోవడం కూడా అతను విన్నాడు. వారంతా పెద్ద పరీక్షలలో ఉత్తీర్ణులై తాను ఒక్కడే తప్పిపోతానేమోనని అతనికి భయం కలిగింది. ఆ భయంతో, సంకోచంతో అతను శ్రద్ధగా చదువుకోలేక పోయాడు. అందుకే అతను మాధవయ్యగారి చేత చీవాట్లు తినడం మరీ ఎక్కువ అయింది.

*   *   *

ఆరోజు ఆదివారం కావడం చేత అవధాని భోజనం కాగానే గదికి వచ్చి పడుకొని పుస్తకం చదవడం మొదలుపెట్టాడు. మాధవయ్యగారు ఇంట్లో లేకపోవడం వల్ల అతను పడుకొని చదవడానికి సాహసించాడు.

ఆయనకు అన్నీ నియమాలే. పడుకొని చదవకూడదు. ఉదయం నాలుగు దాటాక పడుకో కూడదు. తనకు చెప్పకుండా ఎక్కడికీ వెళ్ళకూడదు. సినిమా పేరే ఎత్తకూడదు. అతను మొదట ఆ విషయా లన్నీ ఒకసారిజ్ఞాపకం చేసుకొని పుటలవంక చూచాడు. కాని బుద్ధిపుట్టలేదు చదవడానికి. అతని మనస్సు ఎటో పరుగెత్తున్నది.

'డబ్బులేనివాడు చదువుకోకూడదు. అసలు బ్రతకనే కూడదు. మొండిగా బ్రతికి మాత్రం ఏం ప్రయోజనం?...' అతను ఆలోచనలో పడ్డాడు. చదువుకోడానికీ, బాగుపడడానికీ అవకాశాలులేక హోటళ్ళలో అక్కడా పనిలో చేరిన తన ఈడు కుర్రవాళ్ళూ, బస్సుల దగ్గర పని చేసే పిల్లలు జ్ఞాపకం వచ్చారతనికి. వాళ్ళ దారిద్ర్యం అతనికి కళ్ళకు కట్టి నట్లు అయింది. అతనికి కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతం అయింది. కష్టపడి చదువు కోకపోతే తన పరిస్థితీ అంతే అవుతుందేమో అనిపించే సరికి అతను బెంబేలు పడ్డాడు. "అబ్బెబ్బే నేను బాగా చదువుకుంటాను" అనుకొ న్నాడు వెంటనే. అంతలో మాధవయ్యగారి భార్య కేక విని, అవధాని ఉలిక్కిపడి లేచి కూర్చున్నాడు. రెండవ కేక విన్పించేలోగానే అతను ఆ గది గుమ్మం దాటాడు. గబగబా అతను చావడిలోనికి వెళ్ళి "ఏమి టండీ పిలిచారూ?" అని అడిగాడు వినయంగా. ఆవిడ ఒక చిన్న పని చెప్పింది.

ఆ గదిలో గోడలకు అక్కడక్కడ మేకులుకొట్టి పటాలు తగి లించాలి. అదీ అతను చేయవలసిన పని. ఎత్తైన ముక్కాలిపీట, సుత్తీ, ఆవిడ చేతికి ఇచ్చిన కొత్త మేకుల పొట్లం తీసుకుని ఆలస్యం చేయ కుండా అతను పని మొదలుపెట్టాడు.

ఒక్కొక్క పటానికి పై వైపున ఒకటీ, క్రింది వైపున కొంచెం ఎడంఎడంగా రెండేసి మేకులుకొట్టి పటాలు తగిలిస్తున్నాడు. పటాలకు పై

వైపున కొక్కాలకు ప్వైనుదారం కట్టి ముందుకు వాలుతూ ఉండేలా వాటిని వేలాడతీశాడు.

చిట్టచివరి పటం కోసం అలా మేకులు కొడుతుండగా ప్రమాదం జరిగింది. క్రింద ఉన్న పొట్లం నుంచి మూడు మేకులు తీసుకొని ముక్కాలి పీటమీద ఎక్కాడు. ముందు క్రింద వైపు రెండు మేకులూ కొట్టడానికి సిద్ధమయ్యాడు. ఒక మేకు కొట్టాడు. రెండో మేకు చేతిలో పట్టుకొని, మరో మేకు పెదిమలతో గట్టిగా నొక్కి పట్టుకొని క్రింద వైపున రెండో మేకు కొడుతుండగా పైనుంచి జారి బల్లి అతని నెత్తి మీద పడ్డది. అతను అనవసరంగా ఖంగారు పడ్డాడు. ఒక్కసారి తల వెనక్కి విసురుగా విదలించుకొని, నెత్తి మీద పిండిముద్దలా పడ్డ బల్లి దూరంగా పడేలా చేశాడు. ఆ సమయంలో నోట్లో పెదిమల మధ్య అర అంగుళం మేకు ఉన్నదనే విషయం అతనికి జ్ఞాపకం లేదు. అతనికి అసలు ఆ స్ఫురణే లేదు. సన్నగా, తెల్లగా, వెండిలా మెరుస్తున్న ఆ మేకు అతనికి తెలియకుండా, తల విసిరినప్పుడు అంగిట్లో పడి చప్పున లోపలకు జారిపోయింది, కాని అది మింగినట్లే అనిపించలేదు అతనికి. అది అలా జరిగిపోయింది. కొన్ని క్షణాల తర్వాత అతనికి తల తిరిగి నట్లు అనిపించింది? క్రిందకు దిగాడు. ఇంతలో మేకు విషయం జ్ఞాపకం వచ్చింది. వెంటనే అనుమానం కలిగి 'అసంభవం, అది గొంతులోకి ఎలా పోతుందీ? !' అనుకొంటూ ముందుకు వంగి అటూఇటూ చూచాడు. మేకు కన్పించలేదు. మేకులు ఉన్న కాగితం పొట్లం గాలికి నేలమీద ప్రాకుతోంది. అతను చావడి అంతా కలయచూచాడు. పొట్లంతీసి చూచి, చేత్తో నలిపి దూరంగా పారేశాడు. మళ్ళా ఆ కాగితంతీసి, మడతలువిప్పి చదునుచేసి 'ఛ' అనుకొంటూ చింపి అవతల పారేశాడు.

మొదలుపెట్టిన పని పూర్తి కాలేదు. అదే చిట్టచివరి మేకు. ఒక

వంక అనుమానం పీకుతున్నది. మరొక వంక ఆవిడ ఏమంటుందో అన్న భయం కలిగింది. ప్రక్కగదిలో ఉన్న ఆవిడకు వినిపించేలా 'ఆ పటం తర్వాత తగిలిస్తానండీ' అని చెప్పి అతను చరచరా తన గదిలోకి వెళ్లాడు. మళ్ళీ అంతలో అతను అంత హడావిడిగా చావడిలోకి వచ్చాడు.

అతనికి అనుమానం స్థిరపడ్డది. భయం అతన్ని వణికించింది. "మరి నొప్పి పుట్టలేదేమిటి?– గొంతులో అడ్డుపడలేదేమిటి?" అనుకొన్నాడు. మరుక్షణంలో 'పిచ్చి ప్రశ్నలు' అనుకొంటూ లోపలకువెళ్ళి మంచినీళ్ళు అడిగి గ్లాసు అందిపుచ్చుకొని, కొంతసేపు ఒక్కొక్క గుక్కే నెమ్మదిగా, తర్వాత ఒక్క క్షణంలో మిగిలిన నీళ్ళన్నీ గడగడా త్రాగేశాడు. 'మరి ఏమి అనిపించడంలేదే!' అనుకొంటూ అతను మళ్ళీ తన గదికి వచ్చి పడుకున్నాడు.

నిల్చోలేక, కూర్చోలేక, పడుకున్నాడతను. కాళ్ళు చేతులు అసహ్యంగా వణుకుతున్నాయి. అంత భయం అతను ఎన్నడూ ఎరుగడు. అతని కాక్షణంలో ఏదో వికారపెడుతున్నట్లు కూడా అనిపించింది. రొమ్ము నొప్పిగా ఉన్నట్లు, బాధ ఎక్కువ అవవుతున్నట్లు అనిపించింది. మూలిగితే ఆవిడ ఏమన్నా అంటుందేమోనని అతను నెమ్మదిగా బయటకు నడిచాడు. ఆ వీధి మలుపులో కిల్లీ కొట్టు దగ్గర ఆగి, రెండుసోడాలు త్రాగాడు. కొంతదూరం ముందుకు నడిచాడు. అంతలో అలుపువచ్చింది. ఏమి అవాంతరం వస్తుందో అని మరీ భయపడి వెనుతిరిగి, గదికి వచ్చి వెల్లకిలా పడుకొని కళ్ళుగట్టిగా మూసుకున్నాడతను. లోపల ఆదుర్దా ఎక్కువ అయింది.

నిముషానికి ఓ ఆలోచన – క్షణానికో ఆలోచన భయపెడుతూ కారుమేఘాలను చీల్చుకొని దూసుకొనిపోయే మెరపులా మనసులో మెది

లింది. మనసు విచలితం అయింది. అతని మనోవీథిలో అకస్మాత్తుగా సుడిగాలి రేగింది. అది అంతలో చెలరేగింది. ప్రళయ ప్రభంజనాల విజృంభణలు – యమకింకరుల పోలిన వికృతరూపాలు తాల్చిన కారు మేఘాల కదలికలు – పట్టరాని ఔద్ధత్యంతో వరదవాగుల పరవళ్ళు – సంక్షోభం–నిరాశ – నిస్పృహ–నీరసం–మృత్యుభీకర కరాళ దంష్ట్రాగ్నుల విలయతాండవం – అతను ప్రత్యక్షంగా చూచినట్లే అనిపించింది. అతని హృదయం వికావికలు అయింది. ఒడలు కంపించింది. తల వేడెక్కింది. దిమ్మెక్కిపోయింది. నిట్టూర్పులు తనకే భరింతరానంత వెచ్చనయాయి. నరనరంలోనూ రక్తం గమనవేగం పదిరెట్లు పెంచుకొన్నది. నరాల ప్రతి మలుపులోనూ, ప్రతి రక్తనాళాల కేంద్రంలోనూ సుత్తిదెబ్బలు గట్టిగా వినిపించాయి. పది నిముషాలలో అమితనీరసం వచ్చింది. కొన్ని మైళ్ళదూరం ఎవరో తరుముతుంటే పరుగెత్తి వచ్చినట్లు అయింది. ముచ్చెమటలు పోశాయి. ఆ చిన్నమేకు అన్నకోశంనుంచి – చిన్న ప్రేవులను రెండుగా చీల్చుకొంటూ, గుండ్రంగా తిరుగుతూ నెమ్మదిగా ముందుకు సాగుతున్నట్లు అనిపించింది.

'ఈ పూటతో ఆఖరు ఈ దరిద్రుడు' అని ఎవరో గట్టిగా అన్నట్లే అనిపించింది అతనికి.

అతను పెద్దగా మూలిగాడు.

పనిమీద బయటకువెళ్ళి, తిరిగితిరిగి అప్పుడే ఇంటికివచ్చి చావడి లోకి వెళ్ళి, పది నిముషాలతర్వాత మాధవయ్యగారు అతని మూలుగు విని ఆ గదిలోకి వచ్చారు.

జరిగిన ప్రమాదం తెలుసుకొని ఆయన డాక్టరుకోసం వెళ్ళి తిరిగి వచ్చేసరికి ఆలస్యం అయింది. అతన్ని కదలకుండా పడుకోమని చెప్పి వెళ్ళారాయన. అతను కళ్ళు గట్టిగా మూసుకొన్నాడు.

మళ్ళీ అవే ఆలోచనలు.

ο ο ο ο ο

అతనికి బ్రతుకుపై ఆశ కలిగింది. అపాయం వచ్చిపడుతున్న దేమోనన్న భయం ఎక్కువైనకొద్దీ అతనికి ఆ ఆశ పెరిగింది. ప్రాణం మీద తీపి తెలిసివచ్చింది అతనికి. ఎలాగైనా ఆ గండం గడచి బయట పడాలనే దృఢమైన ఆకాంక్ష, బలీయమైన వాంఛ కలిగింది. అంతలో దాన్ని బలహీనపరుస్తూ 'పోనీ పోతేమాత్రం ఏం ?'అని మరో ఆలోచన. అతను ఆ ఆలోచన వెలికిరాకుండా అణచివేశాడు, ఉండి ఏం సాధించాలి. పోతే సుఖపడిపోవూ' అని ఎవరో వికటంగా నవ్వుతూ అంటున్నట్లు అనిపించింది.

స్వగ్రామంలో కష్టంలో ఉన్న తలితండ్రులు, గత్యంతరంలేక బీదసంబంధం చేసుకొని దూరంగావెళ్ళిన అక్క, ఇక్కడ తనకు ఆశ్రయం ఇచ్చి, దారి చూపిస్తూ నెమ్మదిగా నడిపించుకొంటూ తను ముందుకు తీసుకొనివెళుతున్న మాధవయ్యగారు - జ్ఞాపకంవచ్చారు. దాంతోపాటు గడచిన జీవితం, పడినకష్టం, చదివిన చదువూ అన్నీ ఒకటి వెంట మరొకటి జ్ఞాపకం వచ్చాయి.

మరో కొద్దినెలలలో రాబోతున్న పెద్దపరీక్షల విషయం జ్ఞాపకం వచ్చింది. దాంతోపాటు మాధవయ్యగారు రోజూ అంటూవచ్చిన మాటలు అతని చెవులలో మారుమ్రోగాయి.

ఆ పరీక్ష ప్యాసయితే ఏదో చిన్న ఉద్యోగం- సంపాదన - సుఖ జీవితం-తలితండ్రులకు సహాయం-పెండ్లి-సంసారం - సాగిపోయాయి అతని ఆలోచనలు,

ఆశలు అలా అల్లుకొనిపోయాయి. గండం గడవాలని బ్రతకాలనే ఆ వాంఛను ఆ ఆశాలతను భయంకరమైన, బుసలు కొడు తున్న, భయం అనే విషసర్పం చుట్టుకొన్నది. దానినుంచి తప్పించుకొని బయటపడాలని ఆ వాంఛ విశ్వప్రయత్నం చేసింది. అది ఒక్కసారి

పెల్లుబికింది. అది ఊటజలంలాగా ఉబికి ముందుకు ఉరకలుపెట్టింది. దారిలో మధ్యలో, కొంతనీరు ఇంకి ప్రవాహం ఆగి, వేగం కుంటుపడినా, వెనుకనుంచి నిరంతరంగా వచ్చి కలుస్తున్న జలధారల తోద్రోపులతో పరుగెత్తే వాగులా సాగింది ఆ వాంఛ.

అతను ఒకసారి ఉలికిపడ్డాడు. చప్పునలేచి కూర్చున్నాడు. ఎక్కడ లేని ధైర్యం వచ్చింది. ఇక నాకేం పర్వాలేదనుకొన్నాడు. 'నేను చావను-నేను చావను' అని గట్టిగా, పెద్దగా అనుకొంటూ గదిలో అటూఇటూ తిరగడంకూడా మొదలుపెట్టాడతను.

మాధవయ్యగారు డాక్టరును వెంటపెట్టుకొని అక్కడకు తిరిగి వచ్చేసరికి అవధాని లేచి తిరుగుతున్నాడు. అతనికి గాభరా అంతా పోయింది. ఆపైగా అతను నవ్వుతున్నాడుకూడానూ.

"కదలకుండా పడుకోరా అంటే తిరుగుతున్నావేరా'' అని మాధవయ్యగారు వస్తూనే అతన్ని రేకలువేసి "వీడేనండీ" అని వెంట వచ్చిన డాక్టరుకు చూపారు. ఆ వైద్యుడు అతన్ని పడుకోమని పది నిముషాలు పరీక్షచేసి, ప్రశ్నలువేసి సమాధానాలు రాబట్టుకొని, ఇంట్లోకి వెళ్ళి, అన్నీ స్వయంగాచూచి, అంతా నిర్ధారణ అయాక అతన్ని ఆసుపత్రిలో చేర్పించారు. అంతకంటె గత్యంతరం లేదన్నారాయన.

ఆ వైద్యుడు తిరిగివెళుతూ మాధవయ్యగారితో "మనం చెయ్య గలిగింది చాలాతక్కువ. ఎక్సురేలుతీస్తూ జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తారు. పెద్ద డాక్టర్నుకూడా కలుసుకొని చెప్పాను. అతను అదృష్టం బాగుంటే బ్రతుకుతాడు" అన్నారు. అవధానిని ఆసుపత్రిలో చేర్చి హడా విడిగా మాధవయ్యగారు ఒకసారి ఇంటికివచ్చారు. డాక్టరు అన్నమాటలు భార్యతోచెప్పారు. ఆవిడ మరింత భయపడ్డది. అతనిక దక్కడనే అనిపించింది ఆమె మనస్సుకు. అది కేవలం తనమూలకంగానే జరిగిందని అనిపించింది ఆవిడకు. 'నేను మొదటినుంచీ చెబుతూనేఉన్నా మనకు

ఎందుకొచ్చినబెడద అండీ అని. ఈయనగారు విన్పించుకొన్నారుకాదు. ఇప్పుడీపని జరిగింది. ఏమిటి చెయ్యడం' అని ఆనాడు మనసులోనే మధనపడ్డది.

ఆవిడ మనసు కరిగింది.

త్వరగా ఇంటిపనిముగించి, భర్తవెంట అసుపత్రికివెళ్ళింది. రాత్రి పది దాటింది. నర్సువచ్చి మాధవయ్యగారితో "ఇక మీరువెళ్ళండి. రాత్రిళ్ల రోగిదగ్గర ఇంతమంది ఉండడానికి వీల్లేదు, అసలు ఎప్పుడో పంపించవలసింది మిమ్మల్ని" అన్నది. మాధవయ్యగారి భార్య "అవునండీ మీరు వెళ్ళండి. ఇంటిదగ్గర పెద్దవాళ్ళం ఎవరం లేకపోతే కష్టం" అన్నది. ఆయన నెమ్మదిగా బయటకువెళ్ళి, ముందుగదిలో ఉన్న డాక్టరుకు మరోసారి నమస్కారంచేసి, తన ఆవేదన అంతా తెలియచేసుకొని ఆయనదగ్గర సెలవుతీసుకొని ఇంటికి తిరిగివెళ్ళారు.

ఆవిడ ఆరాత్రి అంతా అక్కడే ఉన్నది. మేల్కొనే ఉన్నది. కొంతసేపు అతనిదగ్గర కూర్చున్నది. కొంతసేపు ప్రక్క వసారాలో నేలమీద గోడకు చేరబడ్డది. ఒకటి రెండుసార్లు కునుకువచ్చింది. 'అతను ఒకవేళ ఆక్షణంలో గుటుక్కుమంటే !' ఆ ఆలోచనరాగానే ఆవిడ ఉలికిపడ్డది. అదే జరిగితే అతనితల్లి ఎంతబాధపడుతుందో అని ఆవిడ కాసేపు ఆలోచించింది. అంతలో ఆ తల్లి శోకాలు స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నట్లే అనిపించింది ఆవిడకు. ఆవిడకు గడచినకాలం జ్ఞాపకంవచ్చింది. తను అతనిపట్ల ఎలా నిర్దయగా, నిర్లక్ష్యంగా ఉంటూ వచ్చిందీ ఆవిడకు అర్థం అయింది.

ఒంటిగంట దాటింది. అతను మళ్ళీమళ్ళీ పెద్దగా మూలగడం మొదలుపెట్టాడు. లోపల ఎక్కడో మేకు కదలుతున్నట్లు అనిపించింది. మనసులో భయం పొదరింట కన్పించిన చిన్న పాముపిల్లలా మెదిలింది. అది మెలికలు తిరిగింది. అంతలో ఆభయం కొరివిదయ్యం అనిపించింది.

అది హృదయపీఠంమీదకు ఉరికి, వెఱ్ఱిగా చిందులు త్రొక్కుతున్నట్టూ, పీక నులుముతున్నట్టూ అనిపించింది అతనికి.

ఒళ్ళంతా పగలకొట్టుకొనిపోతున్నట్లు అనిపించింది అవధానికి.

అతను పెద్దగా మూలిగాడు.

ఆ మూలుగు విని ఆవిడ గబగబా లోపలకు వచ్చి "ఏమిటినాయనా మూలుగుతున్నావే ? బాధగా ఉన్నదా ?" అని మళ్ళీమళ్ళీ అడిగింది. అతను "అవునండీ" అని మాత్రమే అన గలిగాడు. ఆవిడవెళ్ళి నర్సును పిల్చుకొని వచ్చింది. ఆ నర్సు ఎక్కడ నొప్పి అని అడిగితే అతను చెప్పలేకపోయాడు. కాని అతనిబాధ, అతని పరిస్థితి అర్థం అయింది ఆ నర్సుకు. ఆమెవెళ్ళి డాక్టరును వెంటనే పిల్చుకొని వచ్చింది. గుమ్మంలో మాధవయ్యగారి భార్య చేతులు జోడించి "ఏమండీ డాక్టరుగారూ కుఱ్ఱవాడు చాలా బాధపడుతున్నాడు. మీరు అతన్ని కాపాడాలి" అన్నది ఆ డాక్టరుతో.

"ఆయన మీరు గాభరాపడకండి. మేం మొదటే చెప్పాంకదా. అంతా అతని అదృష్టంమీద ఆధారపడిఉన్నది న్యాయంగా అయితే ఇటువంటికేసు ఇక్కడ చేర్చుకోరు. ఏ విశాఖపట్నమో తీసుకొనివెళ్ళ మంటారు. ఇది మరీ చిన్నఆసుపత్రి. కాని తప్పనిసరై చేర్చుకొన్నాం" అన్నారు.

పెద్ద డాక్టరుకు ఒక ఉపాయంతోచింది. ఆయన గ్లిసరిన్ ఇచ్చారు ఆ సాయంత్రమే.

నర్సు, ఆ వచ్చిన డాక్టరూకలిసి అతన్ని మళ్ళీ మళ్ళీ పరీక్షించి మార్ఫియా ఇంజక్షన్లు ఇచ్చారు. భయంవల్లగానీ, బాధవల్లగానీ అనుకోని ప్రమాదం మరేమైనా రావచ్చునని ఆ డాక్టరు అలా మత్తు కలిగించే మందు ఇచ్చారు.

ఆ డాక్టరు సరిగానే ఊహించారు.

నిజానికి అతనికి బాధ కంటె వెయ్యిరెట్లు భయంకలిగింది. పాము కాటువేసిన మరుక్షణంలో మనిషిని నిలువునా ఊపివేసే భయం అది. దడదడలాడించి, కొన్ని క్షణాల తర్వాత గుండె కొట్టుకోకుండా నిలిపివేయగల భయం అది.

ఆ భయం అంతటిది.

ఆ డాక్టరుగారు ఆ పని చేయకపోతే అతను మేకు మింగటం వల్ల కాక కేవలం భయంవల్ల, హరీ అనే వాడేనని ఆ తర్వాత అందరూ అన్నారు.

బ్రతకడేమో అనుకొన్న అవధానికి ఆ గండం గడిచింది. ప్రొద్దుట ఆ మేకు బయటకు వచ్చేసింది. గడవదనుకొన్న ఆ క్రితం రాత్రి గడిచింది. ఆ రాత్రి మాధవయ్యగారి భార్య అతనికి ఎన్నో విధాల పరిచర్యచేసింది. నర్సుకు అన్ని విధాలా సాయపడ్డది అందుకు ఆ నర్సు డాక్టరు ఆవిడను అభినందించారు. ఉదయం ఏడు గంటలకు మాధవయ్యగారు వచ్చి పరమానంద భరితులు అయారు. ఆ పూట పది గంటలకు ఆవిడ అవధానిని వెంటపెట్టుకొని బండి చేయించుకొని సంతోషంగా ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళింది.

ఆ రోజు నుంచి ఆవిడ అతన్ని ఎంతో దయగా చూచింది.

జీవితంలో ఒక మలుపు ఉంటుంది

అందరి జీవితాలలోనూ ఉంటుందా మలుపు. అది వారి జీవిత మార్గాన్నే మార్చివేస్తుంది.

హఠాత్సంభవమైన విచిత్రమైన ఒకానొక సంఘటన కారణంగా వారు ఆ మలుపు చేరతారు. అక్కడ పెద్ద సంఘర్షణ, అగ్ని పరీక్ష. వాటికి తట్టుకొని ఆ మలుపు తిరిగినప్పటి నుంచి కొందరు గట గటా

మెట్లుఎక్కి పైకి వెళతారు. వారు అలా చూస్తుండగా ఇట్టే తారాపథం అందుకొంటారు. మరి కొందరు ఆ మలుపు దాటీ దాటగానే పడిపోయి క్రిందకు జారటం మొదలుపెడతారు. జారిజారి ఎక్కడో పడి రాలిపోతారు.

అవధాని జీవితంలో ఇలాంటి మలుపుదాటాడు.

అతనికి భయం పోయింది.

ఎంత కష్టం అయినా ఓర్చుకోవడం అలవాటు అయింది.

ఆ సంఘటన మూలంగా అతనిలో ఎవ్వరూ. ఎన్నడూ ఊహించని పరిణామంవచ్చింది. అతను అతి శీఘ్రంగా, ఎవరూ అనుకోని విధంగా అభివృద్ధిలోకి వచ్చాడు.

బ్రతకననుకొన్న తాను బ్రతికేసరికి, తన ప్రగాఢమైన ఆకాంక్ష ఫలించేసరికి, తనఆశ నిజంఅయేసరికి అవధానికి ఎక్కడలేని ఉత్సాహం వచ్చింది. ఎక్కడలేని పట్టుదల కలిగింది. అతని జీవితం క్రొత్త పద్ధతిలో సాగింది దానికి క్రొత్త ఒరవడికలిగింది,

అవధాని ఆ సంవత్సరం స్కూలు ఫైనలు పరీక్షలో రాష్ట్రం మొత్తంమీద ఉత్తమశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణుడు అయాడు.

పులుకడిగిన ముత్యంలా మెరిశాడతను.

నీళ్లు విదలించివేసిన మల్లెచెండులా అందరినీ ఆకర్షించాడతను.

అతనికి అందరి సహాయం లభించింది. వెంకటప్పయ్యగారి భార్యతో తను పరీక్షలో ఎంత మంచి మార్కులు తెచ్చుకొన్నదీ వివరంగా చెప్పుకొన్నాడతను. ఆవిడ, భర్తతోచెప్పి, అతను పై చదువులు చదువుకోడానికి సాయంచేసింది. వెంకటప్పయ్యగారు రెండో కంటికి తెలియకుండా అతన్ని పట్నం పంపి బి. ఏ. చదివించారు. ఆ విషయం మాధవయ్యగారికి చివరకు ఎప్పుడో తెలిసింది. బి. ఏ. కాగానే అతను తన కా చదువు చెప్పించిన వారి సిఫార్సుతో, ఒక పెద్ద వ్యాపార సంస్థలో

నెలకు అరవై రూపాయలు జీతం వచ్చే చిన్న ఉద్యోగంలోచేరి, గబగబా పైకివచ్చి, రెండు మూడు సంవత్సరాలలోనే నెలకు మూడు వందల ఆదాయం సంపాదించే పెద్ద ఉద్యోగి అయాడు.

ఒక రోజున హఠాత్తుగా అవధాని మాధవయ్య గారి ఇంటికి బుట్ట నిండా పండ్లు విలువైన కానుకలుపట్టుకొనివచ్చి ఆయనకు నమస్కారం చేస్తూ "మాస్టారూ మీ ఆశీస్సులు ఫలించాయండి. నా కిప్పుడు నెలకు మూడు వందలు జీతం వస్తున్నది." అన్నాడు.

మాధవయ్యగారు పరమానంద భరితులయారు.

ఆయన భార్య ఆయన కంటె ఎక్కువ సంతోషిస్తూ "ముందు ఇవన్నీ మీ అమ్మకూ, నాన్నకూ ఇచ్చిరాకపోయావా" అంటే అతను "వాళ్ళకు చాల కాలంగా ఇస్తున్నానండీ, పట్నంవెళ్ళి ఇంటరులో చేరిన మరుసటి నెల నుంచీ సంపాదనకూడా మొదలుపెట్టాను" అన్నాడు.

"ఎలా ఎలా" అంటూ ఆవిడ ఆసక్తి కనపరచేసరికి అతను పట్నంలో తను ఎలా ట్యూషన్లు చెప్పిందీ, సెలవల్లో మారుమూల హోటళ్ళల్లో సర్వరుగా ఎలా పనిచేసిందీ, ఆడూళ్ళో వెంకటప్పయ్యగారు తను చదువుకొనడానికీ అంత పెద్ద పట్నంలో ఉండడానికీపంపిన డబ్బు ఎలా మిగుల్చుకొన్నదీ, తల్లికీ, తండ్రికీ, అక్కగారికీ, ఎప్పు డెప్పుడు ఎలా డబ్బు పంపిందీ వివరంగా చెప్పుకొనిపోతుంటే మాధవయ్యగారు అడ్డుకొని "ఇప్పుడెందుకు అవన్నీ జ్ఞాపకంచేసుకోవటం పైకి వచ్చావు మాకు అంతేచాలు" అన్నారు సంతోషంగా చిరునవ్వు నవ్వుతూ.